

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 150 ղշ
» Գաւառաց » 160 »
» Օտար երկրներու » 180 »
» Գլխաւոր » 75 »
» Գաւառաց » 80 »
Իւրաքանչիւր թերթի գին 60 փք
Շաբաթական տարբ մէկ անգամի հա-
մար 2 դուրուշ, երկու անգամի հա-
մար 60 փք, երեք անգամի հա-
մար 40 փք:

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

ԶԱՆՈՒՄԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս դուրս լրագրաց ճանրու-
ծակները խմբագրութեան վրայ է:
Լրագրաց վերաբերեալ նախկ-
կամ որ եւ իրէ գրութիւն խմբագր-
— Տնօրէնին պիտի ուղղուի, Կ. Պո-
լսոյ, Զինկի խան, Մասիսի դրասնե-
կանը:
Համար. ծանօթը չվճարուած նա-
խկ չընդունուիր:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴԱՏԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ԺՈՐՈՑԱԿ 21 ՀԱՅԱՍՏԱՆ 1870

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Գաղղիացի այ երկու ամիսներու-
րաւոր պահուածութեան ամիսներու-
րէն մէկը Մէջ Գաղղիացի անձնա-
տուր եղաւ Այս գէպը Մէտանէն եւ
տեւ երկրորդ եւ թերեւս վերջին եւ
տեւի ծանր հարուած մ'է Գաղղիաց-
ւոյ զօրութեան հարուած մը, որ ա-
նոց արագ այ յաջողութեան բոլոր
ընթացը կը ցրէ:

Մէջ Գաղղիացի զօրութեան 200000
զերմանական զօրաց բանակ մ'ան-
շարունակեալ գաղապարած էր Յու-
րափոխիկ հիւանդութիւններն եւ մա-
նական կոտորածներն ահագնեալ կը
մայրցիւնն ու կը տկարացնէին զայն,
այնպէս որ Գերմանացիք սրտատան-
ջութեան մէջ իրենց սկսած էին Միւս
կողմանէ Գաղղիացիք ալ ժամանակ
գտած էին հարաւային եւ արեւմտե-
ան դաւառաց մէջ չոր բանակներ
կազմելու, որոնք կը յուսացնէին Մէջ
ու փորձը պաշարող Գերմանական
բանակներուն վրայ ըսելու, եւ զանոնք
իրենց եւ պաշարող կրակներուն մէջ
առնելու զօրնէլ: Այս յոյսն հիմա կը
կորսնցնէ Մէջ Գաղղիացի Գերմա-
նական բանակին ոտը բացուեցաւ:
ալ կ'սկսէ տրձակ համարձակ Գաղղիոյ
խորերն արշաւելու եւ պատրաստու-
նալ իրենց եղած թերակատար զօրութեան
ներքէն զօրնէլ երկրին մէջ ծայրէն միւ-
սը պարտիլ եւ բոլոր ժողովուրդը զե-
նիկէն ընելու միտքով: Մէջ Գաղղի-
ոյ երկուն ու միակողմ թերեւս սահմանած
մեծ ամեծ թերակողմներն ալ փարկող
զորքը զօրաց մէկ մեծ մասին հետ, ո-
րով փարկող պաշարող բանակին զօ-
րութեան տեւի մեծնալով, պաշարու-
մին աւելի կը սաստկանայ, բերքերուն
քաղաքներուն թերեւս անգլիական զօ-
րութեան մէջ կ'սկսէ եւ իր աւելի զօ-
րին աւելի շուտով կը կատարէ:

Այս է ահա Մէջ Գաղղիացի անձնատու-
թեան անփոփոխ հետեւանքը:

Գաղղի Պաղէնի անձնատուութեան
պատճառներուն, առ այժմ դեռ որդ
տեղեկութիւն մը չկայ: Բայց կարծիք-
ներն երկուքն բաժնուած են: Բառ ո-
մանց արշարի սպառումը կը համար-
ուի պատճառ, ըստ այլոց ալ մատու-
թիւնը: Ստուգուած է որ Պաղէն ըս-
նի մը շարքով ի վեր բանակցութեան
մտած էր Գերմանացւոյ հետ իր կող-
մէն Գաղէն զօրացնող Բրուսիլ թա-
ղաւորին բանակը դնելով: Պաղիւր-
քի հետ տեսակցելու էր, անկէջ Լաւա-
րա անցելով ի ծէնի կայսրու հին տե-
անք եւ յետոյ Մէջ Գաղղիոյ էր ինչ
անցաւ, ինչ խօսակցեցաւ, ինչ խորհուրդ-
եղաւ այս տեսակցութեանց մէջ:
յայտնի չեն: Բերել կասկածի պատ-
ճառ մ'ալ այս էր, որ Նաբոլէոնի եւ
Մէջ Գաղղիոյ զօրութեան թերեւս զը-
բեթէ կատարելապէս ազատ թող տըլ-

ուած էին Մերեօք Պ. Պաղիւրքի մէկ
վարդապետութիւնն էր, որպէս զի Պա-
ղէնը կասկածելի ընէ Գաղղիացւոյ,
թէ իրօք դեռ մը մտախոթեան խոր-
հանք մը կար Ստուք ամենը կաս-
կածի պատճառներն են: Բայց միւս
կողմանէ Պաղէնի վերջին արեւմտեալ
յարձակումներուն ինչ ըսելու է, որով
մեծ կոտորած տուած եւ բազում վը-
նաս հասուցած է Մէջ Գաղղիացի Գեր-
մանական զօրաց, երկրէն էին տանք:
Միջեւ իրենց զօրնէլ օրն էր: Հետագիւր
մը կըսէր թէ Գաղղիացիք վերջին ան-
գամ Մէջ Գաղղիոյ յարձակած ժա-
մանակին սովորով կուտէր են: Անկէջ
կը հանդիմանէ որ վնասօրէնն ապաւած
է երկու եւ աւելի: Եւ աւելի կըս-
ուելու հարկադրուել են Ռ. զիտէ:
Թերեւս ուտելիքին ալ ապաւած ըլ-
լալ վնաս զի 150 հազար զօրք երեք
ամիս յարմարի կերակրելու դիւրին
բան չէ: Եւ անոնք զօրնէն պաշար ըս-
տանալու: Գերմանի օրերս կ'ըսէր թէ
Պաղէն իր մէջ յարձակմանը մէջ Բը-
րուսիացւոյ բազում պաշարը դրաւ եր-
է: Բայց այն պաշարն ալ անշուշտ հա-
զիւ քանի մ'օր կընար բուռել այնչափ
զօրաց:

Գերմանացի Մէջ Գաղղիացի անձնատու-
թեան պատճառը կամ պաշարի չը
գոյութիւնն եղած է, կամ մտախո-
թեանը: Երկուքն վրայ ալ հաւանա-
կան կարծիքներ կան: Գիւ օրէն ան-
շուշտ կը հասկնայ ստոյգ պատճառը,
եւ երկու կարծիքն մէկը կը հա-
տաւորի: Առ այժմ Գաղղիացիք եկած
հետագայութեան մասնութիւն կը գո-
չեն Նոյն իսկ Գաղղիոյ հասարակա-
պետական կառավարութեան ալ այս
կարծիքն ունի:

Ներքին գործոց պաշտօնեայ Պ.
Կամպէթթա հոկտ. 30 թուով հանած
յայտարարութեան մը մէջ այսպէս
կըսէ:

« Այն զօրացեալ, որոյ վրայ Գաղ-
ղիա Մէջ Գաղղիոյ գործէն ետեւ իսկ
վստահութիւն դրած էր, հարկը հա-
զարէն աւելի պաշտօնեայ վերաց զը-
տանգեալ հարկերու, ձեռքէն Պա-
ղէն դաւաճանութիւն ըրաւ: Մէտանի
մարդուն գործիք, թշնամոյն խոր-
հրդակցիլ ձեռք, եւ արհամարհելով
բանակին պատիւը, որոյ պահպանու-
թիւնն իրեն յանձնուած էր, հարկը
հազար պատճառներով զօրք, ըսան հա-
զար վերադարձ հարկներ, թնդանթի-
ներ, զբաղմունք, եւ Գաղղիոյ ամենէն
հզոր բնութիւն թշնամոյն յանձնեց, ա-
ռանց իսկ վերջին ճիգ մը սկսեց ըլլալ:
Այսպիսի ոճիւր մ'արգարութեան պա-
տահաճէն շատ վեր է: »

Հարկաւ այս ծանր յայտարարու-
թիւնն առանց պատճառի ըրած չէ Պ.
Կամպէթթա:

Թողնելով որ այս կէտն ապագան չու-
սաւ որք, կը մնայ հիմա գլխաւոր թէ Գաղ-
ղիացի ծանր հարուած էն ետեւ դարձ-
եալ զօրնէլ չարութեան պատկարացը, որ

ալ յաջողութեան յոյս չթողուր ի-
րեն: Գիւրազնութիւնը փեմ ըսն է,
բայց ամեն մարդկային գործոց պէս ան
ալ իր պայմաններն ունի: Գաղղիա պի-
տի կրնայ Մէջ Գաղղիոյ արշարումէն ազա-
ւած 200 հազար զերմանացի զօրաց
ահաւոր զօրութեանը դէմ դնել, եւ
անոր յառաջադրութիւնն արգե-
րուլ, մինչեւ վերին Ռէնի եւ Լաւրի
կողմերն արշարող 40 անաս հազար
զերմանացի բանակներուն իսկ հազիւ
դէմ դնելու կարող ըլլալ սկսած է:
Եւ անոնք ի վեր ըրած պատրաս-
տութեամբ Այսպիսի վիճակի մը մէջ
գերմանութիւն մը որպիսի եւ գիւ-
րազնութեան ըլլայ, ստորագործ արիւն-
հեղութեան, Գաղղիոյ երկրին անբաղ-
դարմէն, եւ վերջապէս բոլորովն ու-
ժապառ բնիկներով աւելի ծանր պայ-
մաններով հաշտութեան հարկադրուե-
լէ ուրիշ արգիւնք չկրնար ունենալ:
Եւ անոնք ի վեր համայն Գաղղիա
մէկ մարդու պէս ոտը երկնով, ինչ-
պէս որ մինչեւ հիմա շատ լսեցինք,
եօթն ութ հարիւր հազար եւ մինչեւ
մէկ միլիոն զինեալ մարդիկ զերմա-
նացւոյ բանակներուն վրայ յարձակին,
անոնց հաղթարարութեան թնդանթիւններուն
կրակին գերմանական, եւ յուսահատ
կատարութեան թէ իրենք շարքը
են եւ թէ զանազան ջարդերն Այս ալ
եթէ մինչեւ հիմա չկրնար ըլլալ, այ-
սուհետեւ անուստի է: Գերմանական
բանակներն հիմա անշուշտ Գաղղիոյ
խորերն արշաւելով ժամանակ չեն
թողուր այնպիսի պատրաստութեան
մը:

Բայց Պ. Կամպէթթայի վերջին
եւս յայտարարութեան երկրորդ մա-
սին այս նկատողութիւններէն հետեւ
է:

« Երբ գերմանութեան շարի-
ւանցութեան մէջ իսկ մեր բարդա-
կանութեան եւ քաղաքական ու ըն-
կերական այրութեան յառաջութիւնը
քաղցնէր, կ'ըսէ: Եւ քաղաքական եւ
վերջին զօրնէլ թերեւս ընել ամեն
կերպով յաջողեալ թշնամեաց դէմ
կերպնունք յաւանական անձնատու-
քը ըլլալ քանի որ մեր նախնական երկրէն
մաս մը տեղ մնայ մեր դարձապարաց
ներքեւ: Այս յոյսով պիտի գիտանանք
յեղափոխութեան վնասաւոր գործակ-
ներուն ներքեւ: չթուանք, չլսալինք,
այլ ցուցնենք մեր գործ երկր թէ մը
կուղենք եւ կրնանք ինքնին պաշտպա-
նել մեր պատիւը, մեր անկախութիւ-
նը, մեր ամբողջութիւնը եւ այն ամեն
բան որ հարկներու ազատութիւնը կը
կտրուէ: Եւ քանի որ Գաղղիա, կեցցէ՛ հա-
սարակապետութիւն մի եւ անբաժա-
նելի: »

Հայրենասիրական բուն խանդով
արձակուած այս խօսքերն արգարեւ
զմայրիկ են, յարգանայ արժանի են,
բայց արգիւնաւէտ իրականութեան
վիճակէւ համար այնպիսի արգարե-
ներ ունին իրենց դէմ որոց յաղթիլ

անկարելի կը թուի:

Երանի թէ աշխարհի քաղաքա-
կըրթութեան արիւնքի ծառայութիւն
ներ մատուցանող մեծ ազդի մը սըր-
տէն բրդած այս հայրենասիրական
գոչիւնն արձագանք գտնէր Եւրոպա-
յի ուրիշ մեծ ազգաց կառավարու-
թեանց արտին մէջ, որպէս զի զօրեղ
միջնորդութեամբ մը վերջ տային այս
աշխարհակործան պատերազմին սոսկա-
լի չարիքներուն, որք նա խաղիք են
մարդկութեան, նախատինք քրիս-
տոնէութեան, նախատինք ինն եւ
առանձնորդ գաղութարարութեան
թեան:

Բրուսիական Միջին լրագրին
հրապարակած վերջին մէկ հաշուեցոյ-
ցէն կը տեսնուէր որ պատերազմին ըս-
կիւղէն մինչեւ թուի եւ թիւրապուր-
կի առնուելէն ետքը գերի գաղած
Գաղղիացւոյ թիւն է 123700 հազարով
զինուոր եւ 3377 պաշտօնական իսկ
գաղղիացւոյ ձեռքէն առնուած ամեն
կարգի թնդանթիւն թիւն էր 2100:

Մէջ Գաղղիացի անձնատուութեան այս թիւ-
ը կը կրկնապատէ:

Անգլիական Տէյլի Նիւս Լրագրին
թղթակիցներէն մէկը Գոթիսպէն վիլ-
հելմհոլցէն դացած ըլլալով բրուսիացւոյ
քաղաքային պաշտօնատարներէն մէ-
կուն հետ, որ Ալքսանդր Նիւսի զա-
ւառացի մը նոր կառավարութիւն կազ-
մելու պաշտօն ունէր, նոյն պաշտօնա-
տարին բերնէն հետեւեալ տեղեկու-
թիւնները քաղած է:

Գերմանացի հաստատութեամբ ու-
րոյած են երկու Գաղղիական դաւառ-
ները գրաւել, ոչ թէ Պաղիւրայի կամ
Պատէնի հետ միացնելով, այլ Բրու-
սիոյ հետ Նոր սահմանագիծին գիծը
պիտի ըլլայ ճախճ — Մային, գուր ձը-
գեղով նախ քաղաքը:

« Պ. Պաղիւրք զինագործ չոր-
հաւ կը փախաքի, որպէս զի կարե-
նայ Գաղղիոյ ծաղկոյն ընտրեալ
ռահմանադիր ժողովին հետ հաշտու-
թիւն կը քննէ: »

« Ռոյալտէն առաջնորդից Պաղէն
մարտիական, որ եթէ Մէջ Գաղղի-
ան յոժարի, թող տայ իրեն պա-
տերազմական արտիւններով դուրս ել-
նել, հետն առնելով իր պատերազմա-
կան պաշարներն ու միջերկրներ, եւ իր
զօրքերն ալ ուղած տեղը տանիլ: »

« Եթէ այս առաջնորդութիւնը
Պաղէն ընդունի, Գերմանացիք միտք
ունեն փարկող պաշարումը վերցնել
եւ իրենց նոր սահմանագիծը քաղ-
աքէն հան ամրամուր մինչեւ որ փարկող
օրինաւոր կառավարութիւն մ'ունե-
նայ որ կարենայ հաշտութեան ստե-
րադրել: Գերմանական հաստատու-
թիւն չլսալինք ընեն: »

« Բայց երկու դաւառացի բուն
մը Գերմանիոյ ժողովուրդներն ամե-

պատճառ կը պահանջեն, այնպէս որ Պ. Պիտանը չըլծայակալու եղած է այս պահանջմամբ: Միւս կողմանէ Բրուսիացիք քաջ խելամուտ են որ կայսրն ու իր կողմնակիցները կարող չեն Գաղղիոյ հողէն որ եւ է մաս մը թողուլ:

« Պագէն մարաշխանն, եւ իր զօրքերը կայսրը հաւատարիմ մնացած են. եւ եթէ թոյլ տրուի Պագէնի, առանց պատերազմի վիճակին նայելու, փարիզ կերթայ եւ յեղափոխական կառավարութիւնը տապալելով՝ բարեկարգութիւնը (կայսրութիւնը ըսել կուզէ) կը վերահաստատէ:

« Այսպէս ըլլալով, եւ դրամանց մասին ալ կայսրը ունեցած տրամադրութեանց պատճառաւ Գերմանիա չը յուսար որ Պագէն մարաշխան վերոյիշեալ պայմաններով անձնատուր ըլլայ՝ եթէ քաղաքական նկատումներէ դուրս ուրիշ օգուտ մը չտեսնէ, կամ աւելի երկար դիմանալու անհնարութենէ պարզապէս չստիպուի:

« Տէյլ-Նիւսի թղթակիցը Նաթոնէն կայսրն ալ տեսնելու եւ բերանացի հաւատարմութիւն տալու է անկէ, թէ երկիրը գրաւելու պայմանը խաղաղութեան յայտերը կը հետապնէն:

Փարիզի պաշարման երկարաձգութեան հետեւանքն Միւղիոյ եւ Պէճիքի մէջ մեծ հոգ պատճառած է մարդասէր անձանց:

Փարիզի ժողովուրդն եթէ ստուգիւ հայրենասիրական եռանդն այն աստիճան հասցնէ, որ մինչեւ յետին շունչը գիմանայ, եթէ փարիզ՝ առանց ռմբակոծութեան ամիս մ'ալ պաշարուած մնայ, տարակոյս չկայ որ պարէնը պիտի սպառի, եւ վերջապէս սովի չգիմանալով անձնատուր պիտի ըլլայ: Իսկ այն Պ. Պիտանը ալ ըսած է իր մէջ չըլծարեալութիւն մէջ, Գերմանացիք բա՛նակ չկրնար երկու միլիոն մարդոց ու տղիք տալ, որովհետեւ պարէնի կողմէն ան ալ հարուստ չէ, եւ փարիզի շրջակայներն ալ մինչեւ 15-20 ժամու ճամբայ տեղ՝ պարէն չէ մընացած: Հետեւաբար երեք չորս աւուր ճանբայ հեռու տեղերէ պարէն բերել տալ հարկ ըլլալով, մինչեւ որ անոնք հասնին, փարիզի ժողովուրդը մեծ մասնը անօթութենէ կը ջարդուին: Այս անդետալի հաւանականութեան առաջին առեւելու համար Միւղիոյ եւ Պէճիքի մէջ ընկերութիւններ կը կազմուին՝ պարէն պատրաստելու եւ Գաղղիոյ մէջ յարմար տեղեր տանելով միջերկրեւէ համար, որպէս զի եթէ փարիզի ժողովուրդը սովի չգիմանալով անձնատուր ըլլան, անմիջապէս պարէն հասցնեն անոնց:

Ընդհանրապէս կը կարծուի որ փարիզի մէջ դատուած նպարը մինչեւ դեկտ. 15 հազիւ կրնայ բաւել:

ԱՆԲՆԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մարտի 31 հոկտ.

Այսօր հայրենասիրական մեծ ցոյց մ'եղաւ հոս Մէջի անձնատուութեան առթիւ: Մարտի եւ ընդհանուր սուգութուր 31 հոկտ.

Վերապէն այս աւուր թուականով Բրուսիացիք մէկ պաշտօնական հեռագիրը կըսէ թէ Գաղղիացիք Գերմանացիները Պուրթէէն վանեցին եւ մեծ զօրութեամբ զբաւեցին դայն:

Վերապէն Օրագիրը նորէն կը գուշակէ թէ Պ. թիւերի տեսակցութիւնն արդիւնք մը չպիտի ունենայ:

Թուր 31 հոկտ.

Միւղիոյ բաղնիքի հեռագիրներ կը հրատարակէ զաւառապետներէն եւ նահանգապետներէն թուրի կառավարութեան զրկուած, եւ ամեն ալ կիմանցնեն թէ ընդհանուր գաստմ պատճառք է Մէջի անձնատուութիւնը. ժողովրդներն աղքատ եւ հաստատ

կամը կը յայտնեն Գաղղիոյ փրկութեանն ու պատուոյն համար կռուելու:

Շէսթիստ չիմանալով որ Մահմաճադիր ընտրութիւնը եւս մնացած է, միաձայնութեամբ երեսօխոսան ընտրեց Ազգային պաշտպանութեան կառավարութեան անդամներն եւ ուսմ կալիքական ընտրելիներ:

Յիօրէնցա 1 նոյ.

Օրթի դուքսը վերջնական կերպիւ կընդունի Սպանիոյ թագը՝ եթէ քրուէտիւթեամբ ապացուցուի թէ ազգին կամքն է: Երեսօխոսանական ժողովըն անյապաղ այս ընտրելութեան խնդրոյն պիտի դրաղի:

Լոնտոն 31 հոկտեմբեր	
Անգլ. Բոն. 92½	
Օսմ. Բոն. Բոն. 44½—45	
» » Գոց. 44½	
» Նոր փոխ. 54½—55	
» Պանք. 42	
Բանթ Գաղ. 1½—33	
Բանթ Իսթ. 33½—1½	

400808.7.1.101.11	
ԵՍԱՍԵՐ ՌԵՍՈՐՏԻՆ	
20 հոկտ. երեքշաբթի իրիկուն 40	35
21 » չորեքշաբթի առաւօտ	
բացուեցան 49	32
կէս օր 50	40

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մայրաքաղաքիս Ռուսաց դեսպանական դորձակատար Պ. Սթալ շարաթ օրը Բ. Գուռն երթալով երկար տեսակցութիւն մ'ըրաւ Մեծ. Եպարքոսին հետ: Աւստրիոյ դեսպանն ալ նոյնպէս տեսակցութիւն մ'ունեցաւ Նորին բարձրութեան հետ:

Մայրաքաղաքէս ուղղակի Աղէքսանդրիա բանալ թուիլիէ թղթատար շոգենաւներն յառաջիկայ երեքշաբթիէն սկսեալ երեքշաբթի օրերը պիտի ճանբայ երեւն մայրաքաղաքէս փոխանակ երկուշաբթի:

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԴԻՍԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎՈՑ ՊԱՇՏՏԱՅԻՆ ԱԶԳԱՐԱՌԻԹԻՒՆ

Ընդհանուր Ժողովին հոկտ. 16 ի նիստին մէջ անցած եղելութեանց վերայ ազգային Օրագիրը իրարու անհամաձայն եւ սխալ մեկնութիւններ տալու ստիպեալ կը տեսնին:

Դիւանը պարտ կը համարի իրեն՝ նոյն նիստին ատենադրութիւնը ուղղող Օրագրաց հաղորդելու՝ մինչեւ առաջիկայ ուրբաթ:

Ատենադպր Աղգ. Ընդհ. Ժողովին 20 հոկտ. 1870 Ռուսիան

ԿԱՏԱՂԻ ՏՐԱՄԱՐԱՆ ՄԸ

24-25-26 հեթեմեմբէն 1870 թին 1.3 Պրնից

Հայերէն լեզուին ժամանակէ մ'ի վեր կրած յեղափոխութեան հետ տրամաբանական դիտութիւնն այնոյն չափով յեղափոխուելու վրայ է: Երկուքին ալ ապացոյցները վերջին ժամանակներու երեւցած հրատարակութեանց եւ մանաւանդ լրագրաց մէջ լիովին կը տեսնուին: Հայերէն բառերը մեծ մասամբ նոյն իմաստը կամ նշանակութիւնը չունին հիմա ունեցող համար ինչ որ ունէին մեր նախնաց օրով: Նոյնը կրնանք ըսել նաեւ տրամաբանութեան, այն է խորհրդածելու արուեստին կամ գիտութեան համար: Տրամաբանութիւնը ճշմարիտ կամ յայտնի սկզբունքէ մ'ուղիղ եղրակացութիւն հասնելու գիտութիւնն էր ճիշտ ժամանակը: Հիմա, ընդհակառակն, անտեղի նախադասութիւններէ անտեղի եղրակացութիւններ հանելու արհեստը տրամաբանութիւն կը կոչուի: Հայերէն մը բունելու կարողութիւն ունեցող համբաւներ, հազիւ ծառ. սխալ

քանի մը բառ սովորած աշկերաններ, առանց ազգային լեզուի, պատմութեան, կրօնի եւ աւանդութեանց դպրէն ծանօթութիւն ունենալու, առանց ամենեւին խորհրդածել գիտնալու, յանդուդն յանձնապատասխանութեամբ ամենեւին կարեւոր եւ կենսական խնդրոց մէջ կը նետուին. յարմար անյարմար կը բացադանչեն, կը պոռոտաբանեն, մեծ մեծ վճիռներ կարծակեն, եւ ամենէն փափուկ ու կնճռոտ խնդիրները Գորդիոնի հանգոյցին պէս մէկ հարեւոյ կը լուծեն:

Այս տեսակ յանդուդն եւ տգէտ ճամարտակ մ'երած է այս օրերս մեզի դէմ: Կատաղի տրամաբան մը, Ապահատորադրութեամբ, որ Մանդուկէի մէջ բերնէն եկածը դուրս կուտայ:

Մեք թէպէտ այդ տեսակ անհամ եւ փոքուն դրութեանց արժան եղածէն աւելի կարեւորութիւն տալու սովորութիւն չունինք, բայց որովհետեւ մեր ազգին մէջ կան դժբաղդաբար պնայիս պարզամիտ անձինք, որք ողով լցուած փամփուլները լապտեր կը կարծեն, եւ խաբուսիկ իմաստակութիւններէ եւ դատարկ ճոռումբանութիւններէ շուտ կը խաբուին, դոնէ պնայիսեաց գաղափարը մարդութեանն ազատ պահելու համար արժան կը համարինք այդ տգիտական ճամարտակութեան արժէքը ցոյց տալ համառօտիւ:

Կատաղի տրամաբանն իր շարունակեալ ցուրտ իմաստակութեանց մալիաքիւր դրած է Մեքի: Ինքնաշարժութիւն կ'աշխատէ ինքնաշարժութիւն: Եւ ջանացիք է որպէս թէ ցուցնելու թէ Մասիս հետեւեալ խաբդաւանութիւններն ըրեր է այդ խնդրոյն մէջ:

1. Բաղադրական ժողովը ներկայ տարւոյս օգոստոս 28 ի նստին մէջ Սըսոյ եւ Աղթամարայ խնդիրն Ընդհանուր Ժողովին բերելով ըսեր է՝ թէ 1866 ին եկեղեցական համագումար ժողովը խորհելով որ Սոյ եւ Աղթամարայ անդամները խիստ անբարեկարգ վիճակի մէջ գտնուելուն պատճառաւ այս անգամ անկարելի է անոնցմէ երեքական ընտրել ինչդրել ու բերել տալ ուստի միայն այս անգամի համար Համագումար ժողովը որոշեր է ինք իր կողմէն երեքական ընտրելի ներկայացնել որ Ընդ. Ժողովն անոնցմէ մէկ յիշեալ անդամներուն ընդհանուր ժողովը ալ ընդունեն եւ վաւերացուցեն եւ Համագումար ժողովը այս որոշումը մը բայց Բաղադրական ժողովը Համագումար ժողովը որոշած եւ նախորդ ընդհանուր ժողովը ընդունած եւ վաւերացուցած երեքական ընտրելիները եւս ձգելով նոյն թեմերէն երեքական ընտրելի խնդրել կառաւարկէ:

Բաղադրական ժողովը այս յայտարարութեանց եւ առաջարկութեան մէջ զեղծումներ կան եղեր, այսինքն Համագումար եկեղեցական ժողովը, նախորդ Ընդհ. Ժողովն եւ արդ ի Բաղադրական ժողովն ամենն ալ ի միասին դաւ եւ խաբդաւանութիւն ըրեր են թեմականաց կամ դաւառայնաց ընտրական իրաւանցը՝ որ ըսել է Սահմանադրութեան դէմ որ ուզէ՝ «չեմ» է եղեր, եւ երկրորդ իշխմանց կաթողիկոսին այն է Հայաստանեայց եկեղեցւոյ ներկայացուցչին՝ որ ըսել է եղեր նոյն իսկ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ Մասիս ալ ուստած ըլլալով որ առանց խորդաւանութեան դործ չգործ

* Կատաղի տրամաբանն Բաղադրական ժողովը բերանը դրած խօսքերը բոլորովին տարբեր են նոյն նստին տեսնադրութեան մէջ արձանագրուած խօսքերէն, եւ իր քմաց համաձայն այլապիտակ: Հիւս Ատենադրութիւն օգոստոս 28 ի նստարին եր. 27:

Տէ, ուր դաւ մը տեսնէ խնդրէ դաւաճանութեան զինուոր դրուի, ուստի այս դաւաճանութեան ալ զինուոր դրուեր, խաբդաւանութիւն չէ ձգեր գործ եր է:

Ահա ասոր կրնն անտեղի նախադասութեանէ՝ անտեղի եղրակացութիւն:

Կատաղի տրամաբանն խօսքերուն ճիշդ բովանդակութիւնն եղող վերսփիշեալ հատուածին մէջ նոյն գրով նշանակուած անտեղութիւնները մէկգի թողլով որք իր մտքին դաւանցանաց երկրորդական սպացոյցներն են, կը պատասխանենք:

Եթէ համագումար եկեղեցական ժողովը, այսինքն Կ. Պոլսոյ եկեղեցական դասը՝ հանդերձ 10 ի չափ վիճակաւոր եւ անվիճակ իշխմանակալ եւ պիսկոպոսներով, դաւ եւ խաբդաւանութիւն ըրեր է, եթէ երեսօխոսանական ընդհանուր ժողովը, եթէ ազգն ու եկեղեցին ներկայացնող այդ երկու մեծ ժողովները դաւ եւ խաբդաւանութիւն ըրած են, Մասիս պատիւ կը համարի իրեն դաւակնց եւ խաբդաւանակցողութիւնը այդ պատկառելի ժողովներուն:

2. Անցեալ տարի օգոստ. 28 ի օրն ընդհանուր ժողովը մէջ Ներսէս՝ Եպիսկոպոսը Կ. Պոլսոյ պատրիարք առաջարկութեան ատկայ խաբդաւանութիւն է եղեր: Ներսէս Եպիսկոպոս ալ Մասիսի մէջ հրաժարական հրատարակել է 35 տարւոյ հասակը չունենալը պատճառ ցուցնելով այս ալ խաբդաւանութիւն է եղեր, ուրիշներ ալ նամակ մը հրատարակել տուեր եւ Ներսէս Եպիսկոպոսին արտի ու մտքի չըրնաղ յատկութիւններուն քով 35 տարւոյ հասակ չլինողութիւնը ըսեր են, այս ալ խաբդաւանութիւն է եղեր: Հետեւաբար Մասիս անոնց հրատարակելով խաբդաւանութիւն ըրած եղեր է:

Այս ալ նոյնպէս անտեղի նախադասութեանէ՝ անտեղի եղրակացութիւն մ'է, որ ծաղրականութեան մասին առաջինէն վար չ'մտար:

3. Մասիս սեպտ. 4 ի ընդհանուր ժողովէն երկու օր առաջ, Սոյ եւ Աղթամարայ կաթողիկոսաց ընտրութիւններն իշխմանայ Ս. Կաթողիկոսին յանձնելու անյաղ ջանքերուն դէմ գրեւոր ըսած է ներկայ տարւոյս սեպտեմբեր 2 թուոյն մէջ:

« Մեք՝ այս խնդրոյն վրայ մեր կարծիքն արդէն ուրիշ անգամներ յայտնած ըլլալով, աւելորդ կը համարինք հոս կրկնել. բայց եթէ պէտք ըլլայ, դարձեալ կը խօսինք ժողովին մէջ: Խնդրոյն լուծումն ազգային ընդհանուր ժողովին կը վերաբերի, եւ ոչ իշխմանի վեհ. կաթողիկոսին եւ անոր անուամբ եւ իմ Միտղին:

« Ազգին հեղինակութիւնը կամ իշխանութիւնն իր եկեղեցական ու աշխարհական երեսփոխաններէն կազմուած ընդհանուր ժողովին մէջ է եւ ոչ ուրիշ տեղ: Այս է Հայոց ազգին ի սկզբանէ ի վեր ունեցած դրութիւնը: Այսպէս որոշուեր են ամենեւին մեծ եւ կենսական խնդիրներ, այսպիսի ժողովներով ընտրուել կամ ալ թողէ ձգուել են մեր կաթողիկոսները, Պատրիարքները, եւ մինչեւ իսկ թագաւորներ: Հայաստանեայց ազգին անկապտելի իրաւունքն է այս, դարբերով նուիրագործուած, կաթողիկոս, Եպիսկոպոս, քահանայ, երբոր Ազգին կամ ժողովրդէն չեն ընտրուած, իրենց ձեռնադրութիւնը կամ օծումն անվաւեր է, աղգը չընդունիր, կը մերժէ: Եկե՛

* Կատաղի տրամաբանը մեր այս հատուածին խօսքերն ալ իր քմաց համաձայն այլապիտակ: Բայց ասոնք անմեղ խաբդաւանութիւնն են:

դեցին, կաթնովկար, երկրորդը քա-
հանայն Ազգերն են, եւ ոչ Ազգը ա-
նանց:

« Եթէ բարբարոս գարեբու մէջ
երբեմն այս նուիրական իրաւունքը
բռնաբարութեամբ է, բռնութեամբ ար-
գելնք է այն, զեղծութեամբ է, եւ զեղծու-
ման օրինակ կամ կանոն չկրնար բըռ-
նուիլ:

« Իւրեմն Հայ չէ այն մարդը, ազգին
դաւանանքն է այն մարդը, որ ինչ եւ
իցէ միջոցաւ, ուղղակի թէ անուղղակի,
ազգին այս դարաւոր եւ սուրբ իրա-
ւանց հակառակելու փորձ կը փորձէ: »

Այո, այսպէս ըսած է Մատիւս, եւ
գարձեալ այսպէս կ'ըսէ, եւ ըսածին
մէջ նշանակեցն ալ եւ չառնուր, իսկ
Մատիւս այս խօսքէն կատարել արամա-
բանին հանձն հետեւութիւնը թէ. « Այս
գրութեամբ Հայ չեղած եւ ազգին դա-
ւանանք եղած կըլլայ ազգային Բնդ-
հանուր ժողովը, որ իր անցած նստին
մէջ որոշեց թէ Սոյ եւ Ազգամարայ
կաթնովկարներն ընտրելու իրաւունքը
նոյն թեմականացն է, եթէ առաջնորդ
արժեքաւոր եւ անկեղծ: »

Նոսր գրով նշանակուած բառե-
րուն թէ իրարու եւ թէ նախնե-
րէն խօսքին հետ անյարմարութիւն-
ները մէկդի թողով, կը հարցնենք քա-
մեն ողջմիտ ընթերցողաց թէ մեր
գրած էն այսպիսի անճշտութեամբ հետեւու-
թիւն մը կարելի է ելնել, եւ թէ մեր կա-
տարի տրամաբանին հանած այս հետե-
ւութիւնն աշխարհութեանը պէս
արտասոյց, անտեղի եւ հետեւաբար
բանդադուշական չէ՞ մի:

(Յաջորդ էջ--է)

Այնիւ Մատիւս
Թէպէտ եւ Գաղղիան ինձ Հայրենիք
ունենալու պատիւը հունիս, բայց սկզբ-
բունքներու նկատմամբ կայ ընդհանուր
հայրենիք մը որոյ կը վերաբերին ամեն
սկզբունքի սուր մարդիկ:

Արդ հայրենիքի անունը, բարեկամ,
մեծ է. մեծ բառին բովանդակ ամաւորը,
եւ առանձնական, որ ամեն սիրտ կը բա-
բախէ. քաղաքակրթութեան աշխարհն է
այդ, որոյ հիմունքը դադարաւոր մէջ հաս-
տատուած է. ի յաւիտենից անդր կու-
գայ եւ ի յաւիտենից է:

Աշխատեք Գաղղիան որ նախնի Հը-
ռոփէն ու Աթէնքն եւեւ դարուս քա-
ղաքակրթութեան ան է դադարաւորաց
հայրենիքն է, մեր եւ համայն քաղաքա-
կրթութեան համարութեան արժանի
է, վասն զի անոր պատմութիւնը, քաղա-
քակրթութեան պատմութիւնը, եւ անոր
լեզուն դադարաւորաց լեզուն է, որ կ'ուս-
ցընէ եղբայրութիւն, հաւատարմութիւն, եւ
ազատութիւն:

Անոր քանդուրդադարակրթութեան
աւերուած կ'ենթադրէ. իսկ գոյութիւնը
քաղաքակրթութեան բարձունքը կը բարձ-
րացնէ գաղղիական միտքը, որում յոյս եւ
լոյս կը ներշնչէ:

Եւ հոս ուրեմն հարկ է որ ամեն տե-
տակ վարպէ վրէժխնդրութեան մտածու-
թիւն դարձի, վասնզի Գաղղիան խոշոր
զեղը դաշխարհի քաղաքակրթութիւնն ըս-
պանել կ'ենթադրէ:

Բայց ուստի է ինձ այս մտածութիւ-
նը. ոչ ստղծէն մեռելի փոփոխ եւ ան-
հետանալ չի նշանակել. մեռելի, մա-
նաւանդ սկզբունքի եւ դադարաւորի մը
համար, անմահութիւն է, որ արդաւանդ
երկրի տակ ձգուած ցորենոյ հատին կը
նմանի:

Ուստի անմահ է Գաղղիան եւ պար-
տութիւնն իսկ իր փառքը կը քարոզէ:

Ո՞վ չի կարողաց անմահ հանձարի մը
առ Բրուսիական ազգն ուղղած ճարտար
եւ կենդանի հրաւերը եւ չ'ղգածուեցաւ,
եւ Գաղղիան գէթ վարկեան մ'իւր իւր
հայրենիքը նկատելով անոր արդի ազգա-
նորուն իւր սիրտը չի թրթաւ, այն հըռ-
շակաւոր հրաւերին համար կ'ըսեմ, որոյ
հայացի թորգմանութիւնը մեծ անուն վի-
րափայ քաղաքակրթութիւն հողւոյն բոլոր:

ցումները հաւատարմաբար կը բացատրէր
— Գիտե՞ք հեղինակին եւ պատիւ անոր
ճարտար թարգմանչին— Մատիւսի:

Նարոյէն Գի ծայրագոյն սխալմանց
եւ անարդարութեան շղթայի օղակները
տարապարտ Գաղղիայ գլխուն վրայ տը-
խուր աղէտներով ծանրացան եւ ծանր
ոճիւր մը համակարանաց արժանի Գաղղիայ
զեղացունց լեզունները տակաւին կը քա-
ւեն:

Այս ծանր եղելութիւնը արդարակո-
րով կ'ընտրեմ թարգմանչին յայտարարութեա-
նը երբեք չի կ'ընէ զար. բայց կ'իշխեմ
ըսելու թէ այս պարագային մէջ եւս խոր-
հուրդ մը եւ նախապատմականութիւն մը կայ,
որ հարկ է իր չըմանք բոլորէ եւ իր ըն-
թացքն աւարտէ. վասն զի բնաւ տեսած
կամ ուսած չ'եմ որ արդարութիւնը կո-
րակոր ընկնի, ըստ որում լուսոյ փայլա-
կանց կը նմանի նա եւ անկման ու ան-
դադարձութեան կեդրոններ ունի— Եւ
ահա ապացոյցը:

Ընկաւ Նարոյէն, եւ ինչ եղաւ ա-
տոր հետեւանքը. — Ժողովրդական քուէով
Հոփմի բաղըը վճեցաւ. անսխալութիւ-
նը պատճառեցաւ եւ պատմութեան երկ-
րային իշխանութիւնը որ խրատիկ մը
դարձած էր, մէջ տեղէն վերացաւ, վասն
զի քուէն քաւութիւն է, կամ ուրիշ ձե-
ւով մ'ըսելով՝ քուէն սխալանաց քաւու-
թեան արձակումն է:

Ըսէ ուրեմն, երբայր Ստա, դու ինչ
կ'ըսես այս անակնկալին իրողութեան, եւ
այժմ ինչ կարծիք ունիս քու ամենական-
եալ Սաղմունքի թմբկաբաշտի նկատմամբ, ո-
րում ծխած խնկարկութեանը բուրվոր
ափիւր մէջ փչեցաւ. — Բայց մի հոգ ընել,
երբայր Ստա, վասն զի դու քեզի սրգա-
կից ունիս անուանի Գաղղիայի բարե-
պաշտ հաւատացեալները, որոց առջեւ
այս իրողութիւնը աւագ ուրբաթի սուգին
չափ մեծ է:

Սպասե՛ք ուրեմն իրաց վախճանին,
եւ տեսնե՛ք թէ աշխարհի համար ինչ նոր
գէպքեր պիտի ծնան, եւ թէ ժողովրդա-
կան քուէները դեռ եւս ինչ նոր քաւու-
թիւններ գոչու պիտի բերեն:

— Բանի մը խօսք առ Սարգիստիւրդ-
ցիս եւ Գարակէտիւրիւրիւր:

Եղբայր իմ, ձեզի հետ խօսողը օտար
մը չէ, վասն զի դուք եւս իրեն համար
օտար մը չէք. նա այսօր Հայրենեաց բար-
ձունքին ձեռք կ'ուղղէ իւր խօսքը որ
երբեմն նա ձեռք մէջն ունէիք, նա ձեզի
հրաժեշտ տուած օրը փոխելով սրտիւ մէկ
քանի խօսք ըրաւ պատմականի հանդիսի
մը մէջ, ուր ձեր օրդիքն ու աղջկունք
կարգ չի կարող չարուած մերթ քաղցը
միմեծանքի կ'ենթադրէ եւ մերթ ուսմանը,
աղբութիւն եւ Հայրենիք բառերը թոթո-
վելով, կուգային իրենց մրցանաց պար-
գեւներն ստանալու:

Այն հանդէսը սիրալի էր ինձ եւ յի-
շատակը սրտիս մէջ յաւէտ լանջին, վա-
սն զի այն մահկանացի արագաց կը նը-
շանակեն, անձուրդ ակնատես ու ջանա-
կից եղած էին այն ժիւր աշխատանքը որ
կը միացնէին ուշիւմ եւ բաղձարդիւն Հո-
ղաբարձութեան մ'անխնայ եւ անձանձիր
վաստակոց, զոր այնպիսի դմալեւով տե-
սած ու գիտած եմ, մանաւանդ քաղաք-
ականաց արժանի Հոգաբարձութեան Ատե-
նական Զինվորական Մեծ Գարուքիւն
էֆէնտի յոյնական վաստակոց ըրողու-
նը, որոյ պատկազ արժանի ձակապէն կը
հոսէին յատուկ ապագայի թաղիւ պա-
տմանկութեան, եւ աւանդ, որ այն կորովի
հանձարին դէմ դժուարութիւններն առաջ
կուգան եւ այն յաղթական ռալից տակ
խոթ եւ խոչ կ'ախնէ, զոր միջոցն հի-
մա առ ունիչ գրեւով Հոգաբարձութեան
մէջ մի անդամը իրենց աշխատակից եւ
ջանակից պատուարժան գաստատուաց հետ
անյողդողդարան եւ անսպախք քայլե-
լով անցան գնացին այն ժողովականութեան
զէպ իրենց նպատակը, որուն ուրուագծին
նշանաբանը ձեր մանկան աղաղակ բարե-
բաւտութիւնն է:

Եղբայր իմ, դեռ եւս չատ անախտ
ձայններ կը հնչեն տ'անջնա եւ կը վրա-
վաւան թէ ձեր դաւանակաց ապագան վը-
տանդի կ'ենթադրէ, ձեր դաւանակաց կ'ըսեմ
որ նաեւ իմ եղբայրս ու քայլերս են, հե-
տեւաբար ձեր կորուստը նաեւ իմ է, եւ
ինչն իսկ այն քրտանց անհուն լճակին

մէջ գէթ կ'ախնի մը մանրաշափն հոսած
է, ահա սպու մերձաւոր առնչութեամբ
է որ այսօր ձեր շահուն եւ ձեր դաւա-
կաց ապագային համար կը խօսիմ հիմա,
որ ձեռք բնաւ իսկ չա՛ն մ'անգամ չ'ունիմ,
բայց ասով խղճի եւ բարոյականի պարտը
մի հատարած կ'լլամ այս հեռաւոր եւ
տարածակի պատմականութեան ժամուն
մէջ:

Չէնձիւրեմն Մեծ Գարուքիւն է-
ֆէնտի աղբիւն եւ ձեր թաղին մէջ սոս-
կական մարդ մը չ'է. նա իւր սրտին մէջ
չատ աղբիւն եւ բարի գիտատրութիւններ
ունի, կարողացէք զայն սքանչելի սիրտը
եւ տեսէք ինչ շրջանի է հոն. — անյող-
դողդ մրցում աղիտութեան դէմ, որ ա-
պականաբար որդի նման կը կրծէ դմարդ-
կային սիրտը, եւ կ'ըսէ, միտք մ'ապաննե-
լը հարկները սպաննելն չատ աւելի մեծ
ոճիւր է. — վերջապէս Չէնձիւրեմն էֆէն-
տի միակ խորհուրդի մարդ է, այլ եւ
գործի մարդ է նաեւ. դհեւ նորա գա-
ցէք եւ ձեռն օգնութեան կարկառեցէք
նմա, զի ես ինքն նորա հետ ընդ երկար
գաղափարաց հաղորդակցութեամբ ապրե-
լով չատ մտնէ տեսած ու գիտած եմ որ
նա աղբին, ձեր, եւ ձեր դաւանակաց ջեր-
մեանը բարեկամն է, հետեւաբար անոր
դործոց թշնամին ձեր թաղին եւ ձեր դա-
ւանակաց թշնամին է:

Կանի առէք ուրեմն հոս եւ խորհեցէք
վասն զի բանին մէջ զուտի եւ ապագայ
բառերը կան. այս կէտը խորին նրկատո-
ղութեան արժանի է, վասնզի խնդիրը չատ
փափուկ է, որ իմ եւ ձեր անձնականին
բնաւ չի վերաբերիր:

Իսկ դուք, աշակերտք եւ աշակեր-
տուէրք Ս. Բսկեան եւ Ս. Հովնիսիմեան
վարժարանաց, այս անցից մէջ մեծ դեր
մ'ունէք կատարելու, եւ գիտե՛ք ինչ է. —
անյողդողդ եւ միօրինակ կերպով փոյթ
ունենալ ուսման, ինչպէս որ այս ձեր դե-
ղեկի յատկութիւնն է, եւ ձեր ջանասէր
ու պարկեշտ բնաւորութեամբն ու յա-
ռաջմտմամբ արդէ ձեր բարեկամ եւ բա-
րեբար տնօրէն էֆէնտիին փառաւոր ճա-
կատն հոսած քրտունքը եւ զձեր ծը-
նողներն ձեր վրայ ի գործութիւն հրաւե-
րել, զի ձեր թաղին մէջ յուզումն խըն-
դիրը միայն ձեզ կը վերաբերի, եւ ահա
ձեր արիական ճգնաժամն կ'աւելնէ ձեր
բաղն ու ապագան վերջին խօսքը մը. —
Ամեն Ս. Հայրենիք ու Ազգ. Կրթ. Խորհուր-
դը պարտաւոր են ի նպաստ ապագայ
Հայութեան լուծել այս խնդիրը եւ պաշտ-
պանել գայտ դատը, որ արդարութեան
եւ քաղաքակրթութեան դատ է, եւ որ
մեր եւ ամենուս ալ դատն է:

Հայրենիք անուն նորածին թերթ մը
Գաղափար Գիր. Ս. Առաջնորդին գէտ ան-
հաճոյ լուրեր հրատարակած էր իր երկ-
րորդ թուոյն մէջ:

Ինձ հետ անուշադ չատեղի ալ դիւրաւ
պիտի հաւատային չ. Գերադատութեան
դէմ գրուածներուն, եթէ զինքը չատ մո-
տէն ճանչցած ու անոր ոգուն ու հայրե-
նասիրական եւ ուսումնասիրական զեղե-
ցիկ սկզբանցն ու զգացմանցն անհաղորդ
գտնուէին. բայց հաստատապէս կարող
եմ ըսել եւ կրկնել թէ Գիր. Առաջնորդին
դէմ գրուածները բոլորովին սուտ են եւ
ղրպարտութիւն. չ. Գերադատութեան
թիւն ժողովրդային անհիմնաւորութիւն
նը, եւ անհիմն ուսումնասիրական զեղե-
ցային իրաւանց նախանձախնդրութիւնը
եւ կենցաղադրական նորք հանձարը մեծ
պատիւ կը բերէ թէ իր անձին եւ ազգին,
եւ իր այս ընտիր բարեմասնութիւնները,
եւ թէ իր վիճակայնաց, թէ օտար ազգաց
եւ թէ տեղական կառավարութեան բարձ-
րաստիճան պաշտօնատարաց յարգն ու
համարումը գրաւած է, ինչպէս նաեւ Ս.
Վանուց Աթ. միաբանութեան, որ նըքս
իսկ ընդ իս ի խոր խոցեցան կարգալով
այն գրադարտադիրը անհիմն փառացան, իսկ Ս.
Առաջնորդ որ ինչպէս ժամանակին, նաեւ
մամուլ ալ բարեկամ է, փոխանակ վըր-
դովիւր եւ վշտանալու եւ կամ ոմանց
նման գատ բանալու, միայն սա նշանա-
ւոր խօսքովը բաւականացաւ, ըսելով թէ
անուշադ իր առաւելութիւններուն հետ
նաեւ զեղծութեան ալ ունի:

Այն զրպարտադիրը հերքելու համար,
Աղբիւր Մատիւս, չ'եմ ուզեր ընդերկար
աղբիւր, զի իրողութիւն մը միայն բնաւ:

Կան է եւ անա. — Զրպարտադիրն մէջ
պարբերութիւն մը կ'ըսէ. « Տօնէրեան վը-
սեմ. Մեծոն էֆէնտիին բարձր գիրքը.
վըն ու աղղեցութեամբը եթէ ուղէ կըր-
նայ զՍ. Առաջնորդը յուզողութիւն հրա-
ւերել »: Եւ ալ կ'ըսեմ. չ. Վանութիւ-
նը անձամբ ակնատես ըլլալով չ. Գե-
րադատութեան վարձանցն ու տրարքնե-
րուն, ամենայն թախանձանօք ժողովրդեան
հետ խնդրած է Ս. Առաջնորդին եւս կե-
նալ իր այն գիտատրութեան, որ ունէր
Գաղափար վիճակէն հետեւալու, ինչպէս
սը քանիցս զրկած էր իւր հրաժարականն
ի Պատրիարքարան:

Արդ իրեւ բնական հետեւութիւն
կ'էրականցնեմ ըսելով թէ Վան. Տօնէր-
եան էֆէնտիին զով յուզողութիւն հրաւե-
րէ. — զՍ. Առաջնորդը թէ. . . ուրեմն
չատ զիւրինչէն կ'ենթադրել թէ միւս ըս-
ուածներն ալ ասոր չափ ճշմարիտ են:

1870 հոկտ. 8 ի Սիւրիւսիսար. ՍԻՍԱԿ

. . . խմբագիր

Ս. Խաչ թաղիս աղջկանց վարժա-
րանին խնամակարութիւնն իր վերջին
անգամ տուած հրաժարականը պատ-
ւարժան թաղական խորհրդոյ կրկին
հրաւիրանաց վրայ ետ առած ըլլալով
սկսած է իր սյաշաօնը ըստ առաջնոյն
չարունակել:

Այս առթիւ պարտ կը համարի
ձանուցանել թէ իր մատակարարու-
թեան երկամեայ հաշուեցոյցը քիչ օ-
րէն պիտի հրատարակէ ի տեղեկու-
թիւն բոլոր պատուարժան թաղեցոց:
Խնդրելով որ բարեհաճիք այն
երկառոջ հրատարակել ձեր պատուա-
կան թերթին միջոցաւ:

19 հոկտ. 1870 Միւսմաք յարգանք
Աղջ. վարժ.

Ս. Խաչ իւսկ. (Կնէ Խնայեալութեան)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԴՐ. ՏՐՈՑ
ՅՈՒՑԱԿ Ե. Զ.

Նախորդ հրատարակութեան գումարը 13377	
Վան. Սարգիս պէյ Պալատ	75
» Յակոբ	75
Մեծ. Գրիգոր էֆէնտի Ներսէսեան	75
» Նիկողոս	» Սուրբ Երանան 75
» Նշան	» Օտեան 75
» Խաչիկ	» Կիւմուշեան 75
» Զէնոբ	» Գեորգեան 75
» Պետրոս	» Կիւմուշեան 75
» Յովհէփ	» Գարուքիւնեան 75
» Գրիգոր	» Կիւմուշեան 75
» Արարամ	» Խոնաթան 75
» Թեփքէլ	» Թեփքէլեան 75
» Միքայէլ	» » 75
» Խաչիկ	» Միսաբեան 75
» Աւետիս	» Ամպարեան 75
» Թադէոս	» Սարգիսեան 75
» Բարթոլ	» Երկանեան 75
» Բարսեղ	» Համամի 75
» Մայրիկոս	» Տ. Սարգիսեան 75
» Համարձեւում	» Գաղմաքի 75
» Գրիգոր	» Մեծէֆէնտեան 75
» Անտոն	» Պապեան 75
» Համարձեւում	» Յիւնաճեան 75
» Մ. Մաղաք	» Մուրադեան 75
» Ստեփան	» Ամպարեան 75
» Մ. Յակոբ	» Թորոսեան 75
» Թադէոս	» Բարձրեան 75
» Պետրոս	» Բարձրեան 75
» Գրիգոր	» Երկանեան 75
» Ասեփան	» Բանոսեան 75
» Սիմոն	» Մանուկեան 75
» Կարապետ	» Աթաբեկեան 75
» Յովհաննէս	» Ղոնչէֆէլեան 75
» Յակոբ	» Մանուկեան 75
» Ռուբէն	» Հիւսէյնեան Ա. Վ. 25
» Կէորդ	» Զարարեան 75
» Ալեքսան	» Մաքեան 75
» Աղաճան	» Մեծէֆէնտեան Ա. Վ. 25
» Աւետիս	» Գոսանեան Ա. Վ. 25
» Համարձեւում	» Բէկիւրեան 75
» Մանուկ	» Ասլանեան 75
» Միքայէլ	» Խոնաթան 75
» Ստեփան	» Թորոսեան Ա. Վ. 25
» Տաքէս	» Միքայէլեան 25
» Ստեփան	» Յովհաննէս 25
» Նշան	» Գաղարեան 25
» Միքայէլ	» Իլիւսեան 25
» Նիկոս	» Խաչատուր 25

